

УДК 327 (477)

Вікторія Гевко

УКРАЇНА І РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА: ВІД БАГАТОСТОРОННЬОЇ СПІВПРАЦІ ДО СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА

У статті аналізується процес трансформації українсько-польських стосунків на рівень стратегічного партнерства, основні здобутки і проблеми двосторонньої співпраці.

Ключові слова: Україна, Польща, відносини, співпраця, стратегічне партнерство.

Із здобуттям Україною незалежності та отриманням Польщею політичної свободи розпочався активний процес формування оновленої моделі міждержавних відносин, як незалежних та демократичних держав. Починаючи з другої половини 90-х рр. ХХ століття, українсько-польські стосунки політики, політологи, історики та й самі українські та польські політичні діячі стали характеризувати як стратегічні. Тому, в умовах розбудови і утвердження як України, так і Польщі виникає необхідність об'єктивно дослідити складний процес налагодження і розвитку українсько-польських двосторонніх відносин на сучасному етапі, їх трансформацію на рівень стратегічного партнерства. Природно, що ці питання в час розвитку оновлених державностей дедалі більше стають предметом дослідження як українських, так і зарубіжних учених. Серед багатьох варто назвати роботи: Г. Зеленько [1], Карасьова В., Звонкова Е. [3], Стівена Р. Буранта [5], Гарнета С. [6], Моцока В. [7], Хойовської А. та ін. [13]. Проте, процес трансформації відносин на рівень стратегічного партнерства ще не знайшов належного висвітлення в історичній літературі. Розв'язанню цих завдань певною мірою покликана дана стаття, авторка якої намагалася об'єктивно та неупереджено висвітлити особливості становлення і розвитку двостороннього українсько-польського діалогу на новітньому історичному етапі, еволюцію співпраці до рівня стратегічного партнерства.

Стратегічне партнерство, як стверджують політологи, “на відміну від звичайних двосторонніх взаємин, шляхом яких досягаються локальні (тактичні) цілі або здійснюється співробітництво у певній окремій сфері, спрямоване на досягання довгострокових, життєвоважливих для двох країн стратегічних цілей, що можливо на основі співпраці саме з цими державами” [1, с. 186]. Суть стратегічного партнерства полягає в наявності такої міждержавної взаємодії, яка дозволяє партнерам, поєднуючи зусилля, досягти життєвоважливих внутрішньо- і зовнішньополітичних стратегічних цілей. Стратегічна взаємодія є комплексною, вона охоплює кілька важливих сфер співробітництва і має довготривалий характер. Міцність стратегічного партнерства визначається взаємною готовністю сторін враховувати інтереси одна одної, наявність дієвих механізмів реалізації співробітництва і дисциплінованість партнерських взаємин [2, с. 21].

Стратегічне партнерство – це не лише союзні, а й особливі відносини держав лояльних одна до одної, що визначені певними обставинами: історичним досвідом, геополітичними реаліями, інтересами національної безпеки, необхідністю підвищення ефективності економік або необхідністю нарощування зовнішнього політичного потенціалу кожної з країн. Такі відносини визначають дотримання певних процедур: взаємних консультацій перед прийняттям важливих внутрішньополітичних та зовнішньополітичних рішень, відкритість, взаємопідтримку на міжнародній арені [3, с. 60].

Стратегічні партнери мають спільні стратегічні інтереси, тобто життєвоважливі інтереси, від реалізації яких залежить саме існування країни. Стосунки стратегічного рівня повинні мати вирішальний вплив на внутрішній розвиток, зовнішньополітичний і військово-політичний курси держави. Стратегічні партнери мають перед собою спільну проблему, спільний підхід щодо її вирішення, бачення спільних шляхів реалізації своїх спільних інтересів [4, с. 32–33].

Таким чином, стратегічне партнерство – це не просто союзницькі, а особливі відносини між державами, які охоплюють кілька важливих сфер співробітництва і носять довготривалий характер. Визначення поняття стратегічного партнерства у політичній площині, на нашу думку, можна проводити за такими показниками:

наявність у держав, які оголошують себе стратегічними партнерами, спільної стратегічної мети, внутрішньо- і зовнішньополітичних життєвоважливих інтересів, для досягнення яких вони обирають однаковий підхід та обопільні шляхи реалізації;

юридичне закріплення особливих відносин між партнерами та наявність дієвих механізмів реалізації стратегічного партнерства;

дисциплінованість відносин, узгодження своїх позицій, врахування обопільних інтересів та взаємопідтримка в найважливіших політичних і економічних питаннях на шляху досягнення спільної стратегічної мети.

Еволюція українсько-польських відносин пов'язана як з внутрішнім розвитком українського і польського суспільств, так і з зовнішніми факторами. Починаючи з офіційного визнання незалежності України, діяльність українських та польських політичних сил була спрямована на створення політично-правових засад двостороннього співробітництва та пошуку оптимальних форм взаємодії. Протягом 1991–1993 рр. було створено повноцінну правову основу двостороннього співробітництва в усіх сферах. Проте з другої половини 1993 р. спостерігається певна інертність у розвитку стосунків і лише з середини 1990-х рр. відбувається значне розширення, поглиблення, стабілізація українсько-польських стосунків та вихід їх на рівень стратегічного партнерства. До цього часу українська дипломатія ще перебувала у процесі пошуку власних зовнішньополітичних пріоритетів, хоча доцільність повноцінних відносин з Республікою Польща вже була визначена. Польща ж відразу після здобуття політичної незалежності своїм стратегічним курсом обрала інтеграцію в євроатлантичні структури.

Стівен Р. Бурант вважає, що застій в українсько-польських відносинах був зумовлений методами, до яких вдалися поляки задля своїх зовнішньополітичних цілей, внутрішньополітичною боротьбою у Польщі та позицією Росії стосовно змін геополітичної ситуації в Центральній та Східній Європі [5, с. 102]. У 1993 р. активізувалося питання розширення Північноатлантичного альянсу, Росія різко висловила протидію розширенню НАТО на схід, а українська політична еліта ще не сформувала остаточної позиції щодо даної проблеми. Така позиція східних сусідів Польщі не відповідала зовнішньополітичному курсу Польської держави – інтеграції до Організації Північноатлантичного договору та Європейського Союзу, тому співробітництво з Україною не належало до основних пріоритетів зовнішньополітичного відомства Польщі на даному етапі, і Україна не була ідентифікована як головний пріоритет Польщі. Політичні кола Польщі ставили на перше місце співпрацю із західними країнами, оскільки з їх допомогою було б легше домогтися прийняття до НАТО та ЄС, а також з країнами Центральної та Східної Європи, що поділяли її стратегічні цілі (Чехією, Угорщиною, Словаччиною).

Таку ж думку обґрунтував й Ш. Гарнетт, відомий американський експерт з Центру вивчення проблем міжнародної безпеки ім. Карнегі, вказуючи, що стратегічне партнерство з Україною могло загальмувати шанси Польщі отримати місце у вищезгаданих інституціях [6, с. 89].

Певний вплив на інертність українсько-польських взаємин мала також проблема ліквідації ядерної зброї колишнього СРСР, яка частково знаходилася й на українській території. З огляду на те, що українська керівна еліта зволікала з вирішенням долі ядерних

арсеналів, це зумовило ситуацію майже повної зовнішньополітичної ізоляції офіційного Києва. Це ж заблокувало і зовнішньополітичні ініціативи між Україною та Польщею, оскільки польське керівництво підтримало позицію Заходу щодо ядерного роззброєння України. Геополітичні реалії на початку 90-х р. змушували польське керівництво триматися певної дистанції щодо офіційного Києва, що створювало негативну ситуацію для України та перспектив українсько-польського співробітництва [7, с. 30].

У цьому контексті значні зрушення в політиці Заходу щодо офіційного Києва відбулися внаслідок підписання 14 січня 1994 р. у Москві тристоронньої угоди між президентами Росії, США, України щодо ліквідації ядерної зброї на території України. Цей факт було визнано досягненням головної тактичної мети американської політики та підняло авторитет української дипломатії [7, с. 30]. Одночасно з цим спостерігаються й зміни у розвитку українсько-польських відносин, які свідчать про початок переходу стосунків до нового етапу, з використанням елементів стратегічного партнерства. Зокрема, незадовго після визначення долі ядерної зброї на території України, а саме 21–22 березня 1994 р. відбувся офіційний візит в Польщу міністра закордонних справ України А. Зленка, в ході якого було підписано “Декларацію міністрів закордонних справ України та Польщі про принципи формування українсько-польського партнерства” [8]. Цією Декларацією міністри закордонних справ обох держав вперше на офіційному рівні оголосили про стратегічне значення українсько-польських відносин та зобов’язались розвивати його в майбутньому.

Перші чотири статті Декларації проголошують стратегічне значення тісного українсько-польського співробітництва для обох країн та всієї загальноєвропейської системи безпеки. Так, у першій статті наголошується, що “існування самостійної України має стратегічний вимір для Польщі і є істотним чинником, який сприяє незалежності Польщі, так само як існування самостійної Польщі має стратегічний вимір для України” [8, арк. 2]. У цій Декларації Україна та Польща “висловлюють переконання, що тісне польсько-українське партнерство буде значним внеском у створення ефективної загальноєвропейської системи її безпеки” (стаття 2) [8, арк. 2], а саме, активні дії України та Польщі в цьому напрямку “повинні запобігати виникненню нових поділів, відродженню тенденції гегемоністичного характеру та виділення зон впливу” (стаття 3) [8, арк. 2].

10 липня 1994 р. на виборах Президента України перемогу отримав Л. Кучма. Лех Валенса надіслав 14 липня телеграму на адресу нового Президента України, де висловив сподівання на подальшу співпрацю та підкреслив, що “незалежність України має для Польщі стратегічне значення” [9, с. 33–34].

У листопаді 1994 р. відбувся візит Президента України Л. Кучми до Вашингтона, наслідки якого також значно змінили зовнішньополітичні пріоритети як впливових країн Заходу, так і Польщі. Візит українського Президента свідчив про кардинальні зміни у зовнішній політиці України. У жовтні 1994 р. Л. Кучма оголосив також про початок проведення далекосяжних економічних реформ, здійснення яких залежало у певній мірі від західної допомоги. Офіційний Київ задекларував також зовнішньополітичну стратегію на інтеграцію до європейських структур [7, с. 31]. Таким чином, перед провідними західними країнами, а відтак і перед Польщею з’явилися підстави формування нової зовнішньої політики щодо України.

Крім того, головне питання зовнішньої політики Польщі, а саме інтеграція до структур Північноатлантичного альянсу, на цей час уже було позитивно оцінено з боку українського керівництва, що також сприяло новому поштовху українсько-польському діалогу. Аналітики у Варшаві зрозуміли, що Польща повинна налагодити тісніші стосунки з Україною для вдосконалення системи європейської безпеки та забезпечення національних інтересів обох країн. У свою чергу, представники українського керівництва зрозуміли, що після вступу Польщі до трансатлантичної зони безпеки стабільність України буде мати ще більше значення для США та загалом для Заходу [7, с. 33].

Таким чином, у 1994 р. створюються сприятливі передумови для поглиблення і стабілізації українсько-польських відносин, яким, насамперед, сприяли кардинальні зміни у

зовнішній та внутрішній політиці України. В червні 1994 р. Україна підписала “Угоду про партнерство і співробітництво” з Європейським Союзом, яка стала першим з подібних документів, прийнятих державами СНД, та першою серед держав СНД підписала договір з НАТО про співробітництво у рамках програми “Партнерство заради миру”. Нова міжнародна ситуація, а саме вихід офіційного Києва з стану міжнародної ізоляції після вирішення долі ядерної зброї, яка знаходилась на території України, і поява нових можливостей, пов’язаних з участю обох держав в програмі “Партнерство заради миру”, також позитивно позначилась на подальшому тіснішому розвитку українсько-польських відносин. І хоча умовною датою офіційного оголошення виходу українсько-польських відносин на рівень стратегічного партнерства вважається 1996 р., уже починаючи з 1994 р., українсько-польським відносинам притаманна динаміка нарощування потенціалів двосторонньої взаємодії, що дало привід в майбутньому оголосити відносини стратегічними.

Практичним проявом цього стала й активна підтримка Польщею України у її прагненні інтегруватись в Європу. Варшава спробувала себе у ролі активного посередника України на Заході. Починаючи з 1995 р., Варшава виступила з низкою нових ініціатив стосовно Києва. Польща, яка головувала в Центральноевропейській ініціативі у 1995 р., підтримала курс України на здобуття членства в “ініціативі”. Польща захищала інтереси України і у питанні входу до Ради Європи у вересні 1995 р.

Етапним кроком у розвитку українсько-польських стратегічних відносин став офіційний візит до Варшави Президента України Л. Кучми, який відбувся 25–26 червня 1996 р. Політичним підсумком зустрічі стала уже офіційна констатація виходу українсько-польських відносин на рівень стратегічного партнерства [10].

За визначенням польської сторони стратегічне партнерство – це збіг позицій з основних питань міжнародної безпеки та інтеграції з європейськими та євроатлантичними структурами. А оскільки на цей час Україна уже визначилась з проблемою євроатлантичної інтеграції (зокрема, на парламентській сесії західноєвропейської співдружності у Парижі у червні 1996 р. український Президент заявив, що стратегічною метою України є вступ до європейських і трансатлантичних структур [7, с. 31]), що збігалось із зовнішньополітичним курсом Польщі, обраним ще на початку 90-х років, та взаємопідтримка обох країн у досягненні цієї мети, про що свідчили останні події, то з’явилися певні підстави говорити, що українсько-польські відносини почали дедалі більше набувати ознак стратегічного партнерства. Взаємна орієнтація на вступ до ЄС та НАТО спричинила новий погляд на сутність українсько-польського стратегічного партнерства. У контексті все більшого поглиблення процесу євроатлантичної інтеграції цілі обох країн стали співпадати і отримали стратегічний вимір. Центральним документом та легітимною, (хоча і декларативною) підставою для переходу українсько-польських відносин на рівень стратегічного партнерства стала укладена в ході візиту Л. Кучми у Польщу “Спільна Декларація Президента України і Президента Республіки Польща” від 25 червня 1996 р. [10].

У Декларації сторони підтвердили обраний ними курс на розвиток стратегічного партнерства (стаття 1) [10, арк. 1] і заявили, що “Україна і Республіка Польща виступають за реалізацію ідеї спільної Європи і створення нової системи європейської безпеки, в якій обидві держави займуть місце, що відповідає їхнім прагненням і потребам” (стаття 2) [10, арк. 1]. Аналіз даної декларації показує, що, як і раніше, політичні відносини між державами перебувають у пріоритетному становищі. Так, із 13 статей декларації 8 стосуються розвитку політичних взаємин. З них чотири (статті 1, 2, 4, 8) підтверджують перспективність двосторонніх відносин. Інші присвячені різним аспектам співробітництва з такими організаціями, як ОБСЄ, Рада Європи та Центральноевропейська ініціатива (стаття 3) [10, арк. 2], Північноатлантичний альянс (стаття 6,9) [10, арк. 2–3], ООН (стаття 10) [10, арк. 3].

Підписана Декларація активно коментувалася польськими засобами масової інформації, особлива увага зосереджувалась на головній проблемі, що хвилювала тоді Польщу – розширенні НАТО, і на позитивному, в цілому, ставленні України до цього [11, с. 2].

Під час перебування у Республіці Польща 26 червня 1996 р. Президент України Л. Кучма підтвердив, що Україна не має заперечень щодо вступу Польщі до НАТО, але наголосив на тому, що процес розширення цієї організації повинен бути еволюційним. Президентом України була висунута низка нових ініціатив, що могли б сприяти поширенню українсько-польського стратегічного співробітництва: приєднання України до структур ЗЕС і ЄС, залучення України до консультацій держав “Веймарського трикутника”, створення у Центрально-Східній Європі зони, вільної від ядерної зброї [12, с. 82]. Таким чином, візит Президента України до Республіки Польща довів близькість позицій двох держав у питаннях європейської і євроатлантичної безпеки та свідчив про прагнення поглиблювати задеклароване стратегічне партнерство.

Напередодні офіційного візиту Президента України в Польщу у Варшаві зібрався Консультаційний комітет президентів (ККП) України та Республіки Польща. Комітет виробив спільні рекомендації. Учасники зустрічі звернули увагу на необхідність забезпечення сприятливого ставлення європейських та євроатлантичних структур до ідеї українсько-польського співробітництва. За наслідками роботи ККП було визначено, що стратегічне партнерство між країнами буде виражатись у взаємній підтримці прагнень до інтеграції з європейськими структурами, а особливо ЄС [13, с. 139].

У червні цього ж року був розроблений проект Меморандуму про стратегічне партнерство Польщі і України. З польського боку ініціатором документа виступив “Рух 100”, а з українського – Народний Рух України. Представниками “Руху 100” були відомі польські політики: колишній президент Л. Валенса, колишні прем’єр-міністри Т. Мазовецький і Г. Сухоцька, відомі політичні діячі Я. Белецький, В. Бартошевський, А. Олеховський, Є. Козакевич. З українського боку документ підтримали видатні представники української політичної еліти, а саме: колишній Президент Л. Кравчук, лідер НРУ В. Чорновіл, відомі політичні діячі І. Юхновський, М. Жулинський та інші [14, с. 370]. Меморандум повинен був підтвердити створення проукраїнського лобі у польському парламенті і представити наміри польських та українських політиків про те, що вони проводитимуть курс на “стратегічні” стосунки між країнами, якщо прийдуть до влади [15, с. 77].

Протягом наступних років уряди обох держав намагалися втілити в життя задекларовані принципи стратегічного партнерства, зокрема завдяки посиленню співпраці в напрямку європейської інтеграції. Ця проблема неодноразово була темою обговорення під час офіційних зустрічей на міждержавному та урядовому рівні, а також на засіданнях Консультаційного комітету президентів України і Польщі.

Черговим важливим етапом у розвитку двосторонніх відносин та практичним підтвердженням принципів стратегічного партнерства між державами став державний візит Президента Республіки Польща А. Квасневського в Україну 20-22 травня 1997 р. Головним підсумком візиту А. Квасневського в Україну стало підписання президентами України і Республіки Польща Спільної заяви “До порозуміння і єднання” [16], яка підвела риску під непростим минулим двох народів і закликала молоде покоління українців і поляків жити в злагоді і мирі.

У підписаному документі ведеться перелік фактів українсько-польського протистояння у різні періоди історії, зокрема “військове протистояння у XVII–XVIII століттях, прояви антиукраїнської політики польської влади у 20–30 роках ХХ століття, переслідування польського населення в Радянській Україні у період сталінських репресій” [16, с. 2].

Обидві держави зобов’язалися опікувати і всіляко підтримувати розвиток національних громад в Україні та Польщі. Президенти обох країн заявили, що беруть під свій патронат ідеї українсько-польського порозуміння і єднання.

Одним з найбільш перспективних українсько-польських проектів з економічної та з геополітичної точки зору є побудова трубопроводу Одеса-Броди-Гданськ з метою транспортування в Європу каспійської нафти. Реалізація цього проекту дуже важлива з точки зору не декларативного, а справжнього стратегічного партнерства. На політичному рівні ідея цього проекту вперше з’явилась ще в 1995 р. За рахунок приватних інвестицій поляки

планують продовжити нафтопровід Одеса-Броди до Гданська, звідки каспійська нафта має надходити до Західної Європи. 28 вересня 1998 р. Л. Кучма та А. Квасневський дали політичний імпульс прискоренню реалізації цього важливого проекту, ідея якого протягом наступних років була на порядку денному практично всіх українсько-польських переговорів.

Так, 15 грудня 1999 р. у Варшаві між Україною та Польщею було укладено угоду про створення шосе Одеса-Гданськ у рамках розбудови Балтійсько-Чорноморської транспортної структури [17, с. 273].

18 грудня 2000 р. відбувся візит в Україну президента Польщі А. Квасневського. Президент Польщі разом із Президентом України відвідали Одеський нафтовий термінал, де обговорили основні напрямки українсько-польського співробітництва та проблему співпраці в галузі транспортування нафти. Л. Кучма зазначив, що: “Одним з головних завдань двосторонніх відносин є наповнення реальним змістом взаємин стратегічного партнерства між двома країнами” [18, с. 1]. Одеса, за словами Л. Кучми, обрана для зустрічі не випадково, адже питання постачання енергоносіїв в Європу цікавить не тільки Україну і Польщу, а й всю Європу. А. Квасневський, у свою чергу, зазначив, що питання постачання нафти і газу та їх транспортування в Європу є дуже актуальним на порозі ХХІ століття. Європа прагне отримати нові джерела постачання енергоносіїв, вони пропонуються Російською Федерацією, Європейським Союзом, Республікою Польща тощо, і Україна не повинна бути відстороненою від обговорення цих питань [18, с. 2].

У липні 2001 р. в Україну з офіційним візитом прибув міністр закордонних справ Польщі В. Бартошевський, який провів переговори з міністром закордонних справ України А. Зленком, Президентом України Л. Кучмою та Прем'єр-міністром А. Кінахом. Було обговорено будівництво нафтопроводу Одеса-Броди-Гданськ. За підсумками візиту було підписане Спільне комюніке. У документі, зокрема, відзначається особлива вага українсько-польської взаємодії з питань формування нових енергетичних ринків у Європі, оскільки, набираючи силу, процеси можуть істотно змінити ситуацію в регіоні Центрально-Східної Європи і на континенті в цілому [19, с. 3].

Під час наступних зустрічей на найвищому рівні було домовлено, що проект будівництва нафтопроводу Одеса-Броди-Гданськ буде представлено на розгляд Єврокомісії, що і було зроблено 27 травня у Брюсселі [20, с. 1]. Блискучі перспективи для нафтопроводу пророкувала Єврокомісія. Проте Президент України Л. Кучма на прес-конференції під час зустрічі зі своїм колегою в червні 2003 р. підкреслив, що “поки жодна з трансатлантичних компаній, які працюють у каспійському регіоні, не заявили про готовність постачати нафту саме цим коридором. Об'єкт, в який було вкладено близько півмільярда доларів державних коштів, вже понад два роки не експлуатується” [21, с. 2]. Тому, підкреслив Л. Кучма, якщо Євросоюз зробить конкретні кроки для того, щоб нафтопровід запрацював, то відпадуть усі розмови про можливість використання його в реверсному режимі для перекачування російської нафти [21, с. 2]. В цей час Президент України Л. Кучма проводив переговори із представниками російської нафтової Компанії про можливість реверсного використання нафтопроводу, що викликало незадоволення Польщі й Заходу. Зокрема газета “День” опублікувала заяву підписану послами в Україні: Польщі М. Зюльковським, Німеччини Д. Штюдеманою та США К. Паскуалем. Зава мала назву “Двозначний реверс і євроатлантичний шанс України”, тут послали висловили свою думку про недоцільність використання нафтопроводу Одеса-Броди з метою реверсного транспортування нафти Тюменської нафтової компанії (ТНК) [17, с. 284.] 26 листопада 2003 р. у Брюсселі під егідою ЄС Україна та Польща підписали угоду про добудову польської частини нафтопроводу Одеса-Броди-Плоцьк [17, с. 290].

Проте на сьогоднішній день цей важливий проект практично так і не реалізований і нафтотермінал працює у реверсному режимі. Однією з головних перешкод є несумісність польських приватних структур консорціуму “Золоті ворота” із бюрократизованими державними структурами України. Тому навіть з цієї точки зору особливо нагальною стає потреба проведення політичних та економічних реформ в Україні. Зі зміною влади в Україні

у 2005 р. питання експлуатації нафтопроводу та добудову до Гданська помітно активізувалась. Зокрема, ця проблема була темою обговорення під час офіційної зустрічі Прем'єр-міністра Польщі М. Белка та Прем'єр-міністра України Ю. Тимошенко та початку березня 2005 р. в Києві та інших українсько-польських зустрічей на міждержавному рівні.

Ще одним аспектом у розвитку українсько-польського стратегічного партнерства є проблеми, непорозуміння та конфліктні ситуації, які притаманні будь-яким відносинам і які для об'єктивного висвітлення цього процесу оминати неможливо.

На початку ХХІ ст. у розвитку українсько-польських відносин, на думку дослідників, наступило певне охолодження. Так, Л. Чекаленко стверджує: “Якщо від середини 90-х років українсько-польським взаєминам притаманна динаміка нарощування потенціалів двосторонньої співпраці, що дало привід оголосити відносини стратегічними, то від кінця століття спостерігається своєрідне відсторонення і певне охолодження у двосторонніх стосунках” [22, с. 52].

З цією тезою в деякій мірі можна погодитись. Протягом 2001-2002 рр. відбувається декілька неприємних інцидентів, які внесли певне напруження у розвиток відносин, хоча загалом це не призвело до радикальних змін у стосунках.

У цей період спостерігаються випробування на міцність стратегічних українсько-польських відносин, що було викликано поглибленням політичної кризи в Україні на тлі “касетного скандалу” та непорозумінням відносно відкриття Польського військового меморіалу у Львові на Личаківському кладовищі. Друга зустріч на початку 2001 р. на найвищому рівні між президентами України та Польщі відбулась 17 березня 2001 р. у польському місті Казімеж Дольний. У цей час, як відомо, в Україні поглибилась політична криза, відбуваються політичні акції протесту “Україна без Кучми”. В засобах масової інформації активно коментувався цей процес, висловлювалось занепокоєння, що Україна ризикує опинитись у такій самій міжнародній ізоляції, як Білорусь. Тому Польща виступила з ініціативою зустрічі президентів України та Польщі для обговорення ситуації. Природно, що основною темою їх переговорів була внутрішньополітична ситуація в Україні. Звертаючись до поляків, Л. Кучма зазначив, що він “великою мірою розуміє їх небайдужість та увагу до подій в Україні і закликає зробити спробу дивитися на все з урахуванням місця нашої держави у європейському просторі” [23, с. 1]. А. Квасневський радив своєму українському колезі започаткувати діалог з опозицією. Л. Кучма запевнив А. Квасневського, що ні за яких обставин не піде на силові методи врегулювання ситуації, що готовий вести переговори з опозицією, але тільки з тією, що стоїть на державних позиціях і не збирається змінювати конституційний лад [23, с. 1].

Президент Польщі, у свою чергу, заявив, що не збирається відмовлятися від частих зустрічей з Л. Кучмою. Глави обох країн також ще раз підтвердили принципи стратегічного партнерства між нашими державами. За словами А. Квасневського, “стратегічне партнерство з Україною є найбільшою цінністю для Польщі, і остання при цьому буде послідовно сприяти розвитку демократії в Україні” [24, с. 1]. Він також повідомив, що при обговоренні ситуації в Україні, в рамках Веймарського трикутника з Жаком Шираком та Герхардом Шредером, усі троє визнали, що демократична Україна є найважливішим елементом демократичної Європи в ХХІ столітті. Президенти Польщі та Франції, канцлер ФРН висловили підтримку Президенту України Л. Кучмі в тій ситуації, що склалася в Україні, але водночас керівництво цих держав занепокоєне політичними проблемами в Україні, в тому числі загрозою подальшому розвитку демократії [24, с. 1].

Александр Квасневський також заявив, що “незалежно від того, що відбувається в Україні, не втрачати жодного дня двостороннього співробітництва з Україною, жодного місяця партнерства з Україною, жодного руху до європейської спільноти” [24, с. 1].

У подальшому під час офіційних міждержавних зустрічей українського та польського керівництва продовжували звучати заяви про значення стратегічного партнерства та про взаємне бажання його поглиблювати.

Негативний резонанс в українсько-польській стратегічній стосунки внесла і кількарічна проблема з відкриттям польського військового меморіалу на львівському Личаківському цвинтарі. Л. Кучма неодноразово обіцяв А. Квасневському, що “Цвинтар Орлят” буде відкрито, та щоразу відкриття переносилось. Президенти України та Польщі, перебуваючи в Івано-Франківську на початку 2002 р., урочисто заявили, що відкриття “стражденної” некрополії відбудеться 21 травня 2002 р. 10 травня 2002 р. міністр закордонних справ України А. Зленко та секретар ради національної безпеки Польщі М. Сівець провели переговори щодо остаточного дизайну пам’ятнику полякам, які воювали на території України в 1918-1920 р. Проте знову виникло непорозуміння стосовно формулювання напису на меморіалі та архітектурних атрибутів, і за рішенням міської ради Львова відкриття не відбулось. Спалахнув конфлікт, результатом якого стала відмова А. Квасневського від візиту в Україну. Польська сторона наполягала на архітектурних атрибутах, які були притаманні пам’ятнику напередодні 1939 р., зокрема написах про переможні битви. Львівська міська рада виступила проти напису на польському кладовищі “Невідомому польському солдату героїчно померлому за незалежність Польщі”.

Ця подія активно коментувалася в польських засобах масової інформації. Зокрема, відомий польський журналіст П. Смоленський так оцінив на сторінках “Газети Виборчої” цей інцидент: “Для поляків несправедливе і образливе, а для України – політично самовбивче” [25, с. 5]. А. Квасневський також прокоментував подію: “Я зі смутком і розчаруванням сприйняв рішення української сторони в справі цвинтаря Львівських орлят. Відхід від домовленостей, прийнятих у грудні минулого року владою Польщі та України, не служить духові єднання і партнерства між нашими країнами і народами”, [25, с. 5] – сказано у заяві президента Польщі.

Остаточним висновком більшості коментарів було побоювання, чи не вплине ця історія на стан українсько-польських відносин. “Можливо, на вчорашньому “ні” зависло все польсько-українське єднання?” [25, с. 5] – запитував головний редактор газети “Трибуна”, пов’язаної з правлячою коаліцією лівих партій. Польське видання відомого тижневика “Newsweek” пише: “Дипломати неофіційно стверджують, що тепер у польсько-українських відносинах надовго запанує холод” [25, с. 5].

Проте офіційна позиція більшості польських політиків на чолі з президентом не підтвердила цих прогнозів. Ще у вищезгаданій заяві А. Квасневський зазначив: “Особисто обіцяю, а також від імені польського керівництва, що ми не послабимо зусиль, скерованих на польсько-українське єднання” [25, с. 5]. Таку саму позицію одностайно задекларували й інші важливі польські керівники. Зокрема, прем’єр Л. Міллер на прес-конференції, присвяченій українсько-польському економічному форуму, сказав: “Ми хочемо інтенсифікувати торговий обмін та економічну співпрацю. Останніми днями атмосфера співробітництва зі східним сусідом дещо погіршилась. Маю на увазі рішення львівської влади. Однак треба йти далі і, незалежно від тих чи інших проблем, думати про майбутнє” [25, с. 5].

Новопризначений посол України в Польщі Олександр Ніконенко, який розпочав свою роботу в березні 2002 р., також стверджував про те, що кардинальних змін у розвитку відносин ця подія не привнесе: “Я не вважаю, що це може суттєво вплинути на українсько-польські відносини. Звичайно, відмова президента Польщі їхати у Львів викличе якусь непотрібну паузу у двосторонньому діалозі, яку, як дипломат, муситиму якимось чином скоротити. Наші відносини виходили на справжній рівень реального стратегічного партнерства. Це зупинка, а я вважаю, що нам у діалозі з Польщею зупинитися не можна. Зараз зупинка чи гальмування негативно працюють саме на Україну, бо нам треба сьогодні прискорити процеси поглиблення відносин з Польщею, оскільки Польща невдовзі стане членом ЄС. Ми будемо продовжувати діалог, він не зупиниться, але щось може залишитись недомовленим” [25, с. 5].

Політичні події в Україні, які склалися в результаті президентських виборів наприкінці 2004 р. та допомога, яку Польща надала українському народові під час кризи, значною мірою посприяли вирішенню кількарічної проблеми відкриття меморіалу. Президент В. Ющенко на

своїй першій зустрічі, як Президент України, з Президентом Польщі А. Квасневським у Кракові у січні 2005 р., заявив, що “на часі – вирішення офіційного відкриття цвинтаря польських вояків “Орлят” на Личаківському кладовищі у Львові” [26, с. 6]. На початку червня В. Ющенко звернувся до депутатів Львівської міської ради з проханням ухвалити рішення стосовно відкриття меморіалу, 13 червня 2005 р. таке рішення було прийнято, а 24 червня відбулось урочисте відкриття меморіалу польських вояків “Орлят” та воїнів Української Галицької Армії на Личаківському кладовищі у Львові. Шляхом компромісу напис на меморіалі має такий вигляд: “Тут спочиває польський військовий який помер за батьківщину” [27, с. 4]. Відкриття некрополя з української сторони, є знаком приязні, миру та бажання подальшого українсько-польського єднання, порозуміння та зміцнення стратегічного партнерства.

З метою подальшого зміцнення українсько-польського стратегічного партнерства 2004 рік відповідно до домовленостей між президентами України та Польщі, був оголошений Роком Польщі в Україні і проходив під гаслом “Україна і Польща – разом у Європі”, офіційне відкриття якого відбулося 30 березня 2004 р. Головна мета цього заходу, за словами Республіки Польща Вальдемара Домбровського “познайомити українців з сучасною Польщею, її культурним, суспільним та економічним життям” [28, с. 2].

Незважаючи на помпезність відкриття та тривалу підготовку до проведення Року Польщі в Україні, він проходив малопомітно, без великого резонансу і суспільного зацікавлення. Однак, активний інтерес поляків до проблем виборчої кампанії в Україні наприкінці 2004 р. та підтримка українського народу у їх демократичних прагненнях компенсувала недостатню активність та продуктивність проведення Року Польщі в Україні. У ході виборів Президента України переважна більшість поляків зайняла позицію підтримки демократичної опозиції і її лідера, Віктора Ющенка. Сприйняття і реакція на українські акції протесту, а помаранчевий рух отримав позитивний відгос більшої польського суспільства (поляки організували мітинги у Польщі на підтримку українців, частина приїхала до Києва, збирали гроші й речі на підтримку маніфестантів, прикрашали свій одяг помаранчевими стрічками, висловлювали захоплення рішучістю українського народу) свідчила про те, що відбувся прорив у позитивному сприйманні поляками українців і українцями поляків. Згадані події в Україні і їх відгос у Польщі ознаменували новий висхідний виток відносин двох держав. На думку голови Об’єднання Українців у Польщі Мирона Кертичака, підтримка поляками українців неодмінно вплине за зміну існуючих у обох суспільствах стереотипів [29].

Аналіз польської друкованої й електронної преси, та інших Інтернет-джерел засвідчує, що Польща, це країна, де ступінь підтримки українців був найвищим. Суспільна думка в Польщі у своїй більшості підтримувала демократичні сили в Україні і ту політичну лінію, яку проводив в цій ситуації польський президент і уряд. Так, за даними порталу “Віртуальна Польща”, що 20–30 листопада провів анкетування, у якому взяли участь 50061 учасників, 78 % віддали свій гос на підтримку помаранчевого руху В. Ющенка, 12 % не підтримали протестів опозиції, і 10 % висловилися, що до проблем України їм байдуже [30]. У свою чергу газета “Річ Посполита” провела дослідження з приводу того як поляки ставляться до української опозиції і як вони оцінюють роль А. Квасневського у розв’язанні політичної кризи в Україні. Дослідження підтвердило переважно позитивний відгос поляків на події в Україні та схвальне ставлення поляків до українців. Оцінюючи посередництво А. Квасневського в урегулюванні української кризи, 49 % поляків висловилися позитивно, 31 % – негативно. У переважній більшості поляки висловились і за те, щоб ЄС виразніше втручався на сторону демократичних рухів країн-сусідів. Таку думку мали 62 % поляків. Протилежну позицію висловили 27 % [31]. Головну роль у формуванні такої позиції пересічних поляків відіграли засоби масової інформації (ЗМІ). Переважна більшість польських ЗМІ заявила про свою солідарність з демократичним рухом в Україні. Кілька десятків польських газет видали заклик підтримки у справі демократичних змін в Україні і опублікували його одночасно тиражем понад 400 тис. примірників. До акції приєдналися

кілька десятків газет, які до 2 грудня 2004 р. виходили з помаранчевою стрічкою біля назви, як символом підтримки боротьби українців [32]. “Газета Виборча” надрукувала 30 тисячний тираж спеціального двомовного українського додатку, який 26 листопада привезли на Майдан Незалежності [33].

Така підтримка, українського демократичного руху мала місце на усіх рівнях, від звичайних громадян, котрі раніше Україною мало цікавилися, і аж до парламенту, Міністерства закордонних справ Польщі, польських евро-депутатів, колишнього і діючого президентів. Першим політиком високого рангу, що прибув до Києва став перший президент Польщі, лауреат Нобелівської премії миру Лех Валенса, до якого В. Ющенко 23 листопада у листі звернувся з проханням приїхати в Україну [34]. Л. Валенса зайняв позицію підтримки опозиції, вважаючи їх вимоги логічними, а методи які вони застосовують – методами ХХІ ст. Ще до прибуття в Україну Л. Валенса заявив, що бачить кілька сценаріїв вирішення конфлікту. У першу чергу, на його думку, у цій ситуації необхідний був діалог: “Потрібно розмовляти, не ставити нікого на коліна, а шукати компромісу і вирішення” [35, с. 85]. Візит экс-президента Польщі був свідченням моральної підтримки українського народу авторитетним польськими політичним діячем, а в його особі і усієї Польщі. Лідер польської опозиційної організації “Солідарність” та колишній президент виступив перед учасниками акції протесту з підтримкою. В Україну прибули також поляки-члени Європарламенту, які висловили захоплення мужністю українського народу в процесі відстоювання своїх демократичних прав, побажали успіху у досягненні поставленої мети і заявили про свою підтримку та про те, що будуть представляти інтереси українського народу у Європарламенті.

На офіційному рівні про допомогу Польщі в урегулюванні кризи свідчить активна участь діючого президента Польщі А. Квасневського у ролі посередника між сторонами конфлікту. Спочатку Л. Кучма, а потім і В. Ющенко звернулися до польського президента 23 листопада у пошуках посередництва [36]. Реакцією А. Квасневського стала згода на роль посередника. Розуміючи необхідність активного включення у вирішення конфліктної ситуації президент Польщі робив усе можливе, щоб розв’язання політичної кризи в Україні набула загальноєвропейського характеру. Окрім польського президента, у розв’язанні кризи, в засіданнях “круглого столу” учасників конфлікту та іноземних представників, брали участь з іноземних лідерів: президент Литовської Республіки Валдас Адамкус, Верховний представник ЄС з питань спільної зовнішньої та безпекової політики Хав’єр Солана, Генеральний секретар ОБСЄ Ян Кубіш та Голова Державної Думи Федеральних зборів Російської Федерації Борис Гризлов [37, с. 3]. Зарубіжні представники слідували за подіями в Україні та всебічно сприяли проведенню переговорів у врегулюванні ситуації.

Завдяки політичній позиції Заходу, протестам українського народу, здатності влади піти на компроміс і не застосовувати силу, а також рішення Верховного Суду України про переголосування другого туру виборів кризи було розв’язано. В результаті переголосування Президентом України став В. Ющенко.

Події останніх місяців 2004 р. та початку 2005 р. значно підняли авторитет України на міжнародній арені. Посередницькі місії іноземних представників, Польщі зокрема, сприяли тому, що в Україні вівся політичний діалог. Вироблені на зустрічах круглого столу рішення, хоча й не мали прямої дії, все ж сприяли досягненню компромісу політичних сил в Україні. Значний вплив посередництво іноземних держав мало для привернення уваги до проблем України з боку світової, європейської громадськості та політиків. Особливе значення має те, що вдалося зламати стереотип України як несамостійного суб’єкта у міжнародній політиці, залежного і пов’язаного з Росією. Остаточний результат виборів задовольнив західний світ, Польщу зокрема, оскільки український Президент був рішуче налаштований на активізацію процесу євроатлантичної інтеграції України та ефективні економічні і демократичні реформи. Створилася сприятлива ситуація для здобуття Україною повноправного місця в об’єднаній Європі. Проте нестабільна політична ситуація в Україні протягом усього періоду президентства В. Ющенка, чергові політичні кризи не сприяли реалізації цієї мети.

Негативний відтінок у розвиток українсько-польського стратегічного партнерства привнесло надання Віктором Ющенком наприкінці завершення свого президентського терміну звання героя Степану Бандері. Діючий президент Польщі Лех Качинський назва цей вчинок “не дружнім кроком щодо Польщі” [38]. Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Польща в Україні Яцек Ключковський в інтерв’ю Уніан погодився з офіційною версією про недружній крок, проте наголосив, що: “Рішення про присвоєння чи не присвоєння звань це справа України.... Ми не чинимо на Україну жодного тиску і ніколи цього не робитимемо. Звичайно ми стурбовані цією нагородою” [38]. Нажаль трагічні сторінки нашого спільного минулого і надалі накладають значний відбиток на розвиток сучасних відносин. Щоправда, як свідчить досвід, протягом останніх років обидві держави неодноразово стикались із спірними питаннями історичного минулого, але значного впливу на розвиток стосунків вони не мали.

Із зміною влади в Україні, внаслідок обрання президентом Віктора Януковича, закономірно виникає запитання як це позначиться на розвитку українсько-польських стосунків. Діючий Посол Польщі в Україні прогнозує, що з огляду на те, що В. Янукович, як двічі прем’єр-міністр співпрацював з урядом Польщі, а також багато людей які сьогодні прийшли до влади, уже працювали в урядах Януковича є певна традиція співробітництва. “Тому, я не маю жодних побоювань, що ми з боку нової української влади не знаходитимемо порозуміння”. “Щоправда, як на мене – зазначає Ключковський – відносини з сьогоднішньою владою матимуть дещо інший відтінок, тобто вони будуть більше прагматичними, з акцентом на економіку, на прикордонні питання. І мабуть ми менше говоритимемо про стратегічні спільні виклики” [38]. І справді, зараз одним із головних завдань стратегічного українсько-польського партнерства залишається перехід до виконання та реалізації досягнутих домовленостей.

Загалом, на сьогоднішній день, можна цілком слушно вважати, що українсько-польське стратегічне партнерство в головних рисах вже формалізувалось інституційно і функціонально. Якщо врахувати необхідність юридичного закріплення особливих відносин між партнерами, то упродовж досліджуваного періоду між Україною та Польщею були підписані документи, які закріпили особливість двосторонніх відносин. Зазначимо, що всього правову базу українсько-польських відносин складають вже близько 200 угод, які забезпечують ефективне функціонування двосторонніх механізмів співпраці. Важливою ланкою стратегічного партнерства є створення і діяльність спільних організаційних структур та механізмів, завдання яких сприяти поглибленню співробітництва між Україною та Польщею. В Україні протягом досліджуваного періоду створені відповідні інститути міждержавної співпраці, діяльність яких сприяє збереженню нинішніх політичних контактів та зміцненню взаємовідносин. Зокрема, Консультативний комітет президентів України та Польщі, який займається проблемами регіональної безпеки, стратегією економічного та регіонального співробітництва, проблематикою національних меншин та створення нових магістралей для транспортування енергоносіїв. Комітет дає можливість проводити поточні двосторонні консультації з найбільш актуальних для обох сторін проблем. Діє Українсько-польська змішана комісія з питань торгівлі та економічного співробітництва. Комісія створена у січні 1993 р. Вона є основною, у широкому розумінні, інституційною формою економічного співробітництва між Україною і Польщею. У її роботі беруть участь представники всіх зацікавлених міністерств і відомств обох держав. У 1998 році у Жешуві для проведення щорічних зустрічей польських та українських підприємців, для обміну досвідом та для вирішення інших питань було створено Українсько-польський Економічний форум.

Україна прагне використовувати досвід Польщі на шляху європейської інтеграції, а Варшава намагається активно допомогти Києву в процесі адаптації до імперативних вимог інтеграційного процесу. З цією метою була створена Постійна українсько-польська конференція з питань європейської інтеграції (УПК). Роботою конференції керують заступники міністрів закордонних справ України і Польщі, у її роботі беруть участь

представники усіх зацікавлених міністерств і відомств обох держав. Патронат над конференцією здійснюють прем'єр-міністри України і Республіки Польща. Цей координаційний орган є формою передачі українським партнерам польського інтеграційного досвіду, знань про процес входження в ЄС, дає можливість здійснювати широкий аналіз українсько-польських відносин на тлі наближення обох держав до Європейського Союзу. З цією ж метою була створена Польсько-американсько-українська ініціатива співпраці (ПАУСІ). Вона повинна слугувати Україні механізмом не лише запозичення позитивного досвіду Польщі, а й ознайомлення з досвідом європейської інтеграції інших країн Центральної Європи. Функціонує Українсько-польський / Польсько-український Форум, у рамках якого забезпечується діалог між українськими і польськими політичними та економічними елітами, представниками неурядових організацій, він поєднує також відомих представників науки і культури наших держав. Важливими культурними центрами є відкритий у 2000 році Польський інститут у Києві та польсько-українська колегія університетів у Любліні, яка розпочала свою роботу восени 2001 р.

Стратегічне партнерство передбачає також наявність спільних стратегічних інтересів у держав, які оголошують себе стратегічними партнерами. Стратегічним пріоритетом України є інтеграція до європейських політичних та економічних структур. Польща є вже повноцінним членом ЄС та НАТО. На захід від України європейську сучасність та майбутнє визначає процес європейської інтеграції. Тому збереження і зміцнення стратегічно-партнерських відносин із Польщею, яка постійно підтримує Україну у її прагненнях, має для України виняткове значення з огляду на потребу реалізації західного вектора її зовнішньої політики.

Таким чином, можна твердити, що на сьогоднішній день українсько-польські відносини відповідають основним умовам стратегічного партнерства і розвиваються у бік його подальшого зміцнення. Характеризуючи українсько-польські відносини згідно з критеріями стратегічного партнерства можна зробити висновок.

Між Україною та Польщею існує співпраця у декількох стратегічних сферах співробітництва: економічній, політичній, гуманітарній. Проте у цих сферах досить часто існує і велика кількість проблем. Однак це є допустимим для відносин стратегічного партнерства, оскільки вони якраз і повинні допомагати ефективно вирішувати проблеми між обома сторонами;

Дві держави вкладають однакове розуміння у поняття стратегічне партнерство;

Українсько-польські відносини в цілому розвиваються поступально. Винятком можуть служити лише 2001–2002 рр. Коли у відносинах відбувся певний спад через внутрішньополітичні проблеми в Україні та неврегульовані історичні питання;

Наші держави виробили механізми реалізації і координації своїх стратегічних інтересів у різних сферах;

Між двома державами не існує двостороннього документу, в якому би чітко визначилися сфери та цілі їхнього стратегічного партнерства. В Україні розроблена окрема концепція відносин стратегічного партнерства з Республікою Польща затверджена Міністерством Закордонних Справ України 27 липня 2001 року [39, с. 35].

Отже, українсько-польські двосторонні відносини відповідають більшості критеріїв стратегічного партнерства, але одним із головних завдань залишається перехід до контролю виконання відповідних механізмів та реалізації досягнутих домовленостей. Стратегічне партнерство між двома країнами повинно підсилювати взаємодію у рамках постійнодіючих міждержавних механізмів, подальшим зміцненням договірно-правової бази двостороннього співробітництва. Тому потрібно сподіватися, що майбутня спільна партнерська діяльність України й Польщі буде й надалі підтверджувати стратегічний характер взаємин та сприяти подальшому українсько-польському порозумінню.

Список використаних джерел

№ 12. – С. 21–26. 3. *Карасьов В. Ю., Звонков Е. Ю.* Східна політика Польщі та польсько-українське стратегічне партнерство // Стратегічна панорама. – 1999. – № 1–2. – С. 59–64. 4. *Засади* стратегічного партнерства (матеріали “круглого столу”) // Політика і час. – 2001. – № 2. – С. 26–36. 5. *Стівен Р. Буратт.* Україна і Польща: до стратегічного партнерства // Політична думка. – 1997. – № 3. – С. 99–111. 6. *Garnett S.* Keystone in the Arch: Ukraine in the emerging security environment of Central and Eastern Europe. – Washington DC: Carnegie Endowment for International Peace, 1997. – 145 p. 7. *Моцок В.* Вплив політики західних країн на розвиток українсько-польських взаємовідносин у 90-х роках ХХ століття // Людина і політика. – 2001. – № 5. – С. 26–34. 8. *Декларація* Міністрів закордонних справ України та Республіки Польща про принципи формування українсько-польського партнерства // Історико-архівне управління МЗС України. – Ф. міжнародні договори. – Од. зб. 434. – 4 арк. 9. *Gill W., Gill N.* Stosunki Polski z Ukrainą w latach 1989–1993. – Poznań – Toruń, 1994. – 123 s. 10. *Спільна* декларація Президента України і Президента Республіки Польща // Історико-архівне управління МЗС України. – Ф. міжнародні договори. – Од. зб. 1320. – 4 арк. 11. *Gazeta* wyborcza. – 1996. – 25 czerwca. – S. 1, 2. 12. *Виступ* Президента України Л. Кучми у Сеймі республіки Польща (Варшава, 26 червня 1996 р.) // Політика і час. – 1996. – № 7. – С. 81–85. 13. *Chojowska A.* Stosunki z Ukrainą // Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 1996/1997. – S. 138–140. 14. *Bukvoll T.* Ukraine and European Security. The Royal Institute of International Relations, 1997. – 129 p. 15. *Україна* на міжнародній арені // 36. документів і матеріалів (1991–1995 рр.) / В. В. Будяков, Г. Й. Удовенко та ін. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – Кн. 1. – 736 с. 16. *Спільна* заява Президентів України і Республіки Польща “До порозуміння і єднання” // Урядовий кур’єр. – 1997. – 24 травня. – С. 2. 17. *Зовнішня* політика України в умовах глобалізації: Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991–2003 рр.) / Відп. ред. С.В. Віднянський – К.: Генеза, 2004. – 616 с. 18. *Президенти* України і Польщі обговорили питання співпраці в галузі транспортування нафти // Урядовий кур’єр. – 2000. – 19 грудня. – С. 1, 2. 19. *Одеса* – Броди, а потім – Гданськ // Урядовий кур’єр. – 2001. – 10 липня. – С. 3. 20. *Нафтопровід* Одеса – Броди – Гданськ вигідний обом державам // Урядовий кур’єр. – 2002. – 26 червня. – С. 3. 21. *Українсько-польські* відносини у новому контексті // Урядовий кур’єр. – 2003. – 26 червня. – С. 1, 2. 22. *Чекаленко Л.* Україна – Польща: нові тенденції взаємин // Україна – Польща: історія і сучасність. – К., 2003. – Ч. II. – С. 51–59. 23. *Україна* – Польща: євроінтеграційним курсом // Урядовий кур’єр. – 2002. – 5 лютого. – С. 1, 2. 24. *Зам’ятин В.* Варшавський договір // День. – 2001. – 17 березня. – С. 1. 25. *Павлів В.* Українсько-польські відносини на новому етапі серйозних випробувань // Дзеркало тижня. – 2002. – 25 травня. – С. 5. 26. *Злазь С.* Примирення – 2 // Україна Молода. – 2005. – 26 лютого. – С. 6. 27. *Борковський А.* Примирення, а не перемир’я // Україна Молода. – 2005. – 25 червня. – С. 1, 4. 28. *У рамках* підготовки до Року Польщі // Урядовий кур’єр. – 2004. – 3 лютого. – С. 2. 29. *Brzezicki A.* Wiedza, że Polska jest z nimi // <http://tygodnik.onet.pl/0,1206365,druk.html>. 30. *Polscy* Internauci solidaryzują się z “pomarańczową rewolucją” na Ukrainie – wynika z ankiety przeprowadzonej przez portal Wirtualna Polska // http://deili.webd.pl/modules.php?name=Newsweb.www&id=txt_404. 31. *Gawryś F.* Tak dla Jusczenko, nie dla Rosji // http://www.rzeczpospolita.pl/dodatki/specjal_041210/specjal_a_2.html. 32. *Borowska M.* Pomarańczowo w gazetach lokalnych // http://wv.-media.ngo.pl/labeo/app/cms/x/S763O.jsessionid=923132FDA307E140D62563CBA99D_460502.12.200417:34:06. 33. *Bosacki M., Wojciechowski M.* “Gazeta Wyborcza” zawiozła swój specjalny ukraiński dodatek do Kijowa // http://servisy.gazeta.pl/suwiat/1,34180,2_415206.html. 34. *Juszczenko:* Lechu, pomóż! // <http://www.wprost.pl/ar/?O=70470>. 35. *Швидюк С.* Помаранчева революція і українсько-польські відносини // Форум. Свобода: український вибір. – № 1 (1). – 2005. – С. 82–92. 36. *Krzemiński A., Ostrowski M.* Misja kijowska // http://polityka.onet.pl/162,120790_4,10^druk.html. 37. *З надією* на політико-правовий компроміс // Урядовий кур’єр. – 2004. – 30 листопада. – С. 3. 38. *Климончук О.* Посол Польщі: українсько-польські відносини матимуть інший відтінок // <http://unian.net/ukr/news/news-369028.html>. 39. *Знахоренко О.* Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах: державно-політичний та військовий аспект // Людина і політика. – 2004. – № 3. – С. 29–41.

Виктория Гевко

УКРАИНА И РЕСПУБЛИКА ПОЛЬША: ОТ МНОГОСТОРОННЕГО СОТРУДНИЧЕСТВА К СТРАТЕГИЧЕСКОМУ ПАРТНЕРСТВУ

В статье анализируется процесс трансформации украинско-польских взаимоотношений на уровень стратегического партнерства, достижения и проблемы двухстороннего сотрудничества.

Ключевые слова: Украина, Польша, отношения, сотрудничество, стратегическое партнерство.

Viktoriia Hevko

UKRAINE AND REPUBLIC OF POLAND: FROM MULTILATERAL COLLABORATION TO STRATEGIC PARTNERSHIP

In this paper are analyzed the transformation process of Ukrainian-Poland relations on the strategic partnership level, the main achievements and problems of bilateral collaboration.

Key words: Ukraine, Poland, relations, collaboration, strategic partnership.